

Téma MF DN 2020 - explikácia

Východiskom pri hľadaní témy je koncept Medzinárodného festivalu Divadelná Nitra ako **platformy pre komunikáciu, šírenie a výmenu ideí.**

Tento koncept sa realizuje nielen v hlavnom programe, teda prezentácii diel divadelného umenia zo zahraničia a zo Slovenska, ale aj v interakcii s ostatnými druhmi umenia prítomnými na festivale (film, hudba, literatúra, výtvarné umenie), v diskusiách na tému festivalu, v aktivitách iných projektov Asociácie Divadelná Nitra, ale aj prostredníctvom happeningov a intervencií do verejného priestoru.

K základnej výbave festivalu Divadelná Nitra patrí jeho étos, ktorý sa prejavuje najmä v orientácii na aktuálne spoločensko-politické i sociálne témy.

Rok 2020 ako prelom druhého a tretieho desaťročia ponúka príležitosť na bilancovanie a úvahy o stave spoločnosti, postavení človeka v nej, životnom pociťovaní rôznych spoločenských skupín a rôznych generácií, ale aj celkovo zamyslenie sa nad hodnotami života a očakávaniami človeka v 21. storočí.

Sme svedkami generačnej výmeny i postupnej premeny modelov správania sa.

Napriek označeniu tejto doby ako post faktická, ľudia stále väčšmi vyžadujú nové fakty, aby sa presvedčili o hraniciach svojej existencie a ukotvili ju v časopriestore.

Nastupuje generácia, ktorá namiesto pretváranky a frázy uprednostňuje autentickosť a vnútorné presvedčenie. Videli sme to v marci 2019 na Slovensku pri voľbách na post prezidenta republiky.

Nový a prekvapujúci je v tejto súvislosti diskurz o spojení kresťanských hodnôt a liberálnych postojov, a to aj v jednej a tej istej osobe, v jednom a tom istom zoskupení.

Zaznamenávame odklon veriacich od inštitúcie cirkvi, vieru po svojom, tendenciu výberu medzi rôznymi náboženskými prístupmi a vytváranie vlastného náboženského presvedčenia či osobnej spirituality.

Prehľbuje sa deštrukcia dôvery v inštitúcie štátu s následkami v podobe rastu kultu osobnosti, extrémizmu a kriminality.

Sme svedkami odvahy tých, ktorí sa postavili proti moci a jej prepojeniam na zločin – novinárov, policajtov, farmárov, ale aj desiatok tisícov občanov. Videli sme to v roku 2018 po vražde Jána Kuciaka a jeho snúbenice a pokračuje to dodnes. Investigatívne odhalenia ukazujú odvrátenú tvár krajiny, ktorá potrebuje zmenu, čo hraničí až s očakávaním novodobých mesiášov.

Pribúda ľudí, ktorí sa obracajú k zemi a k prírode – ako k zdroju hodnôt, zdravého životného štýlu, ale aj obživy.

Výstavba nových komplexov na bývanie už nie je mysliteľná bez integrácie zelene či relaxačných zón.

Vedenia miest pod tlakom občanov budujú cyklotrasy a zriaďujú požičovne bicyklov.

Vedomie nevyhnutnosti recyklácie odpadu a nasledovanie životného štýlu zero waste stále silnie. Napriek totálnemu prepadu postavenia poľnohospodárstva v našej spoločnosti a exodu obyvateľov dedín do miest vidíme príklady mladých ľudí, ktorí odchádzajú na vidiek, aby si tam založili vlastné hospodárstva a vychovávali deti.

Komunitný život zaznamenáva boom ako nikdy predtým.

Emancipácia občanov vedie k výraznejšiemu uplatňovaniu práva na osobné šťastie i ochranu svojho majetku. Ale aj k posilňovaniu konzumného spôsobu života, rastu spotreby, tým aj výroby a v konečnom dôsledku k zvýšenej produkcii odpadu.

Na druhej strane vznikajú nové komunity s cieľom ochrany hodnôt v rôznych oblastiach a vo verejnom záujme. Pocit nedostatočnosti, presvedčenie o zlých rozhodnutiach či riešeniach verejných orgánov a o nedostatku kontroly nad korupciou spájajú ľudí naprieč profesiami a napriek osobnostným rozdielom. Vidíme to v iniciatívach za záchranu slovenských lesov, proti korupcii, za slušnosť.

Je až neuveriteľné, čo všetko treba v našej spoločnosti chrániť, kde všade musia zasahovať občania svojím hlasom či podpisom, aby zabránili najhoršiemu: likvidácia parčíka uprostred mesta, výrub stromov v národnom parku, skládka nebezpečného odpadu, havarijný stav hradu alebo kaštieľa, ale aj zrušenie kunsthalle.

V hierarchii exponovaných problémov spoločnosti, ako je stav súdnictva, poľnohospodárstva, zdravotníctva, školstva, sa kultúra, podmienky na rozvoj umenia a ochrana pamiatok, nachádzajú na poslednom mieste. No sú udalosti, ktoré upozorňujú na jedinečný význam kultúrneho dedičstva pre budúcnosť ľudstva i povinnosť podieľať sa na jeho ochrane. Videli sme to po požiari Notre-Dame v Paríži v apríli 2019.

Vzopätie občianskej spoločnosti proti autoritám za lepšie riešenia a istejšiu budúcnosť sa najvypuklejšie prejavuje v protestoch a výzvach najmladšej generácie za budúcnosť klímy. Vlastne za prežitie ľudstva. To je veľká výstraha.

Z pohľadu občianskych aktivistov, mysliteľov, vedcov, učiteľov, školákov, ale aj umelcov, to, čo potrebujeme, je **nová mravnosť**.

Ako dôraz na etický a ekologický rozmer nášho konania a bytia.

Ako prehodnotenie postavenia vzdelania a kultúry v spoločnosti.

Ako uplatňovanie nových metód v oblasti nastolenia práva a spravodlivosti.

Ako obrat v prístupe autorít k vlastnej zodpovednosti za stav krajiny.

Ako zmena paradigmy vo vzťahu k prírode a životnému prostrediu.

Ako....

Ako môže k tejto téme prispieť umenie? Divadlo?

Diskurz o budúcnosti planéty prináša i nasledovné konštatovania: technologické procesy predbehli spoločenské procesy. No ani najlepšie technológie nezlepšia naše zlé vlastnosti. Je dôležité, aby sa spoločenské vedy, vrátane humanitných, usilovali čo najskôr vyrovnať tento náskok.

Tu iste zohráva svoju úlohu aj umenie. Poslaním Medzinárodného festivalu Divadelná Nitra je: prinášať nové témy, nové tendencie a anticipovať zameranie umenia s dôrazom na jeho spoločenský étos. Formy zmocnenia sa témy môžu byť rôznorodé. Práve v rôznorodosti spočíva potenciál osloviť čo najširší okruh divákov a odovzdať posolstvo.

V takmer 30-ročnej histórii Divadelnej Nitry sa vinie červená niť mravného posolstva v podobe prítomných umeleckých diel a verejných debát.

Pri príprave novej divadelnej produkcie projektu Be SpectACTive! s premiérou v roku 2020 treba mať na mysli predovšetkým komunitný charakter projektu. Zároveň treba brať do úvahy jeho napojenie na partnerov zo zahraničia, to znamená, zvoliť si námet, sujet, tému, ktorá sa dá rozvíjať aj v medzinárodnom rozmere krajín zúčastnených na rezidenciách pri tvorbe produkcie (Írsko, Slovinsko, Belgicko), resp. participujúcich na projekte celkovom.

Ide preto o istý stupeň autentickosti a univerzálnosti zároveň.

Kým program Divadelnej Nitry 2020 sa v intenciách témy **nová mravnosť** môže zaoberať všeobecnými námetmi presahujúcimi komunitný rozmer, produkcia vytvorená v rámci projektu Be SpectACTive! by sa mala orientovať práve na interakciu individua, občana, člena komunity so svojím okolím, so spoločnosťou, životným prostredím, so svetom. Môže ísť o vyslovene dokumentárne dielo, ale aj vysoko estetizovaný tvar.

No pretože sa nachádzame na pôde umenia, ktoré má schopnosť abstrahovať, zaujímajú nás výnimočné príbehy a osudy nesúce tému **novej mravnosti** v jej rôznych podobách:

očista spoločnosti od klientelizmu a korupcie, tolerancia k inakosti, pomoc slabším, korektné spolunažívanie s príslušníkmi menšín a znevýhodnených skupín, dobré príklady komunitných riešení priateľských k občanom i k životnému prostrediu, radosť z komunikácie, privátne hľadanie duchovna, príklady individuálnej pokory, skromnosti, odriekania, užívania vlastného bohatstva v prospech iných, sebaobetovania.

A úvahy o riešeníach pre záchranu mravnosti, kultúry tejto planéty.

Darina Kárová,
máj 2019